

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

EKONOMSKI VPLIVI OLIMPIJSKIH IGER SYDNEY 2000

Ljubljana, februar 2002

ROMAN HRASTNIK

IZJAVA

Študent Roman Hrastnik izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom prof. dr. Zarjana Fabjančiča in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 01. 02. 2002

KAZALO

UVOD	1
1. OLIMPIJSKE IGRE NEKOČ IN DANES.....	2
1.1. ANTIČNE OLIMPIJSKE IGRE.....	2
1.2. OLIMPIJSKE IGRE MODERNE DOBE.....	2
1.3. OLIMPIJSKE IGRE SYDNEY 2000	6
2. EKONOMSKI VPLIVI OLIMPIJSKIH IGER	7
2.1. MAKROEKONOMSKI UČINKI.....	7
2.2. MULTIPLIKATOR	8
2.3. TURIZEM	9
2.4. INVESTICIJE.....	10
2.4.1. Olimpijska vas.....	10
2.4.2. Športni objekti.....	12
2.4.3. Infrastruktura.....	13
3. ANALIZA EKONOMSKIH VPLIVOV OLIMPIJSKIH IGER	
SYDNEY 2000.....	13
3.1. SPLOŠNO	13
3.2. METODOLOGIJA INPUT – OUTPUT ANALIZE.....	14
3.3. OLIMPIJSKI IZDATKI	18
3.4. EKONOMSKI VPLIVI.....	20
3.5. POVZETEK IN OMEJITVE MODELA	24
4. OLIMPIJSKI VPLIVI NASPLOH	24
4.1. SPLOŠNO	24
4.2. »MIT« O TURIZMU	25
4.3. POLITIČI IZZIV	26
4.4. EKOLOŠKI VPLIVI.....	27
5. MARKETING.....	28
5.1. KOMERCIALIZACIJA OLIMPIJSKIH IGER	28
5.2. UGLED SPONZORIRANJA OLIMPIJSKEGA GIBANJA	29
5.3. MEDIJSKA POKRITOST OLIMPIJSKIH IGER.....	30
5.4. PRODAJA TV PRAVIC	31
5.5. GLEDANOST PO KONTINENTIH	33
5.6. TOP PROGRAM	33
5.7. PRIMER COCA-COLA.....	35
5.8. CELOTNI DOHODEK MARKETINGA	35
6. OLIMPIJSKE IGRE SYDNEY 2000 KOT ŠPORTNI DOGODEK	37
SKLEP	38
LITERATURA.....	39
VIRI.....	41
SLOVAR TUJIH IZRAZOV	42

UVOD

Olimpijske igre so dogodek, ki je deležen ogromno pozornosti ljudi po vsem svetu. Miroljubno športno merjenje moči narodov se je od leta 1896, ko so izvedli prve igre moderne dobe v Atenah, sicer spremenilo, temeljne zamisli njihovega ustanovitelja barona Pierra de Coubertina pa jim vendarle še vedno dajejo pečat.

Olimpizem je življenjska filozofija, ki v harmonično celoto povezuje vrednote telesa, volje in duha. Cilj olimpizma je s športom omogočiti harmoničen razvoj človeka in tako pomagati ustvarjati miroljubno družbo, ki skrbi za ohranitev človeškega dostojanstva.

Na olimpijskih igrah sodeluje čedalje več držav, na programu je vse več disciplin, število gledalcev narašča. Vse to zahteva najvišjo stopnjo upravljanja projekta in finančna sredstva. Olimpijske igre zahtevajo velike spremembe okolja, kjer se odvijajo. Tako so postale športni projekt izrednih ekonomskih dimenzij.

Moderne olimpijske igre izvirajo iz antičnih iger. Orisal bom njihove začetke, predstavil olimpijsko gibanje in kronologijo modernih olimpijskih iger vse do Sydneyja 2000.

Predmet proučevanja mojega diplomskega dela so ekonomski vplivi olimpijskih iger Sydney 2000. Tako sem raziskoval makroekonomske učinke iger, in sicer kako le-te vplivajo na proizvod, dohodek, zaposlenost, uvoz, infrastrukturo in podobo gostujočega mesta in države; kako na turizem in kakšne investicije je mesto Sydney potrebovalo. Proučevanje temelji na input – output oziroma medsektorski analizi. Pomembni so tudi ostali vplivi, kot naprimer politični in ekološki.

V drugem delu diplomskega dela sem proučeval marketing olimpijskih iger, s poudarki na komercializaciji iger, ugledu sponzoriranja, medijski pokritosti in gledanosti po kontinentih. Predstavil sem glavne sponzorje, sponzorski program in celotni dohodek iz marketinga.

Na koncu so predstavljene še najuspešnejše države dobitnice medalj, saj so olimpijske igre kljub izrednim ekonomskim dimenzijam v prvi vrsti športni dogodek.

1. OLIMPIJSKE IGRE NEKOČ IN DANES

1.1. ANTIČNE OLIMPIJSKE IGRE

Olimpijske igre izvirajo iz grške Olimpije. Razne tekme so v Olimpiji potekale že pred letom 776 pr. n. št. Tega leta so namreč uvedli listo zmagovalcev in s tem so dobile olimpijske igre jasnejšo podobo. S tem letom se začne tudi grško štetje let. Od takrat zanesljivo vemo, da so se vrstile vsakih 49 ali 50 mesecev, vse do leta 395 n. št., ko jih je kot pogansko navado prepovedal cesar Teodozij I. Najbolj so se razcvetele v klasični dobi, ko so boji Grkov s Perzijci okrepili narodno zavest in med seboj povezali grška plemena. Olimpijske igre so s tem dobile narodni, vsegrški značaj.

Na njih so namreč lahko nastopali samo grški državljani, ki so obenem morali biti svobodni, niso zagrešili krvavih zločinov ali prekršili pravila božjega miru. Predpisano je bilo, da se v času iger ustavijo vsi vojni spopadi. Ko so Rimljani zavzeli Grčijo, so to pravilo tudi spoštovali.

Tekmovalci so bili razdeljeni v dva razreda, na moške in dečke. Nastopati so morali goli. Ženske niso smele sodelovati. Športne panoge so se z leti spreminjale. Zanimiv je program iz 5. st. pr. n. št., ki je trajal 5 dni: tek v dolžini enega stadija (cca. 192 m), dvojni tek (tja in nazaj), tek na dolgo progo, peterboj (tek, skok v daljavo, met diska, met kopja, rokoborba), rokoborba, boks, pankratij (kombinacija boksa in rokoborbe), tek, rokoborba in boks dečkov, tek v orožju ter dirka z vozovi in tekma s četverovprego. Med najbolj razburljive dogodke sta sodili vožnji s konji in vozovi na hipodromu ob reki (Fridl, 1999, str.10).

1.2. OLIMPIJSKE IGRE MODERNE DOBE

Sodobni olimpizem je uresničil Pierre de Coubertin in na njegovo pobudo je junija 1894 v Parizu zasedal Mednarodni športni kongres. Mednarodni olimpijski komite (MOK) je bil ustanovljen 23. junija 1894. MOK je najvišja avtoriteta olimpijskega gibanja. MOK je mednarodna nevladna neprofitna organizacija neomejenega trajanja delovanja, organizirana kot zveza s statusom pravne osebe. Njegov sedež je v Lausanni v Švici. Uradna jezika MOK sta angleški in francoski jezik. Pomembno je ločiti med izrazoma olimpiada in olimpijske igre (OI). Izraz **olimpiada** namreč označuje obdobje štirih zaporednih let.

MOK ima svoje simbole:

- zastava,

- himna,
- ogenj,
- znak,
- prisega,
- moto.

Zastava je bele barve, na njej pa je znak MOK. Bela barva pomeni mir; simbol je povzet po antičnih igrah, saj je znano, da so v času antičnih olimpijskih iger prenehale vse vojne. Znak MOK je najbolj znan in najbolj cenjen športni znak. Gre za pet med seboj povezanih barvnih krogov, ki predstavljajo pet med seboj povezanih celin. Barve so točno določene, in sicer: modra barva simbolizira Evropo, črna Afriko, rdeča Ameriko, rumena Azijo in zelena Avstralijo z Oceanijo.

Ogenj je simbol olimpizma posebne vrste. Prvič so ga prižgali na igrah leta 1936 v Berlinu. Ogenj so zanetili po starih običajih in prinesli iz starodavne Olimpije v Grčiji. Danes je prižiganje ognja na vsaki otvoritvi posebej slovesno dejanje.

Uradni moto modernega olimpizma je CITIUS, ALTIUS, FORTIUS (hitreje, višje, močnejše). To simbolično pomeni, da si človek (športnik) prizadeva za napredek, za boljše dosežke, ki bodo pripomogli k lepšemu in bolj dostojnemu življenju. Šport mora imeti to nalogo (Olimpijska listina, 1995).

Na podlagi Slovenske olimpijske listine je bil 15. oktobra 1991 v Ljubljani ustanovljen Olimpijski komite Slovenije (OKS). Ta organ na podlagi listine in pravil OKS opravlja naslednje naloge (Šugman, 1999, str. 88):

- skrbi za varstvo in razvoj olimpijskega gibanja ter športa nasploh;
- spoštuje in uveljavlja načela in pravila, zapisana v Olimpijski listini in Slovenski olimpijski listini;
- širi zanimanje za šport in olimpijsko gibanje med mladino;
- na tekmovanjih, ki so pod patronatom MOK-a; z nacionalnimi zvezami olimpijskih športov organizira izbor športnikov iz Slovenije za nastop na OI ter drugod;
- prevzema organizacijo OI in drugih tekmovanj, ki so pod patronatom MOK-a, če se taka tekmovanja ali OI organizirajo v Sloveniji;
- posreduje MOK-u svoje ugotovitve, mnenja in predloge v zvezi z olimpijskim gibanjem, Olimpijsko listino ali organizacijo ter izvedbo posameznih tekmovanj;
- sodeluje z vsemi zasebnimi, vladnimi, nevladnimi in drugimi organi in organizacijami, ki lahko prispevajo k temu, da se temeljni cilji olimpijskega gibanja v Sloveniji in po vsem svetu uresničujejo v največji možni meri;

- razvija prijateljske odnose med športniki v Sloveniji in športniki vsega sveta, ob upoštevanju načel enakopravnosti, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih človekovih svoboščin na glede na raso, spol, jezik in vero;
- deluje ob upoštevanju načela suverene enakosti vseh ustanoviteljic OKS ter tistih, ki so s kasnejšim podpisom Slovenske olimpijske listine k OKS prispevali ter ob upoštevanju načel enakega varovanja pravic in dobrovernega izpopolnjevanja obveznosti, mirnega reševanja sporov ter nevmešavanja v zadeve, ki ne sodijo v olimpijsko gibanje in šport.

Predmet proučevanja v mojem diplomskem delu bodo olimpijske igre moderne dobe, vzrok za to so večji ekonomski učinki za razliko od antičnih OI. V moderni dobi OI ločimo poletne (POI) in zimske (ZOI) olimpijske igre. Tako so bile prve poletne OI moderne dobe leta 1896 v Atenah. Pierre de Coubertin je sprva načrtoval organizacijo prvih OI nove dobe ob svetovni razstavi leta 1900 v Parizu. Za Atene leta 1896 so se odločili na olimpijskem kongresu, ki je leta 1894 zasedal v Parizu. Tam so tudi imenovali grškega delegata Demetriusa Vikelasa za predsednika novoustanovljenega Mednarodnega komiteja, kasneje MOK.

Zimski športi, zlasti drsanje in smučanje, so se razvili že v drugi polovici 20. stoletja, zato je razumljivo, da jih pri obnovitvi OI ni bilo mogoče obiti, ne glede na to, da jih v antiki niso poznali. Težje pa je bilo najti možnost za njihovo vključitev, saj so sprejeta olimpijska pravila velevala, da je treba prireditve opraviti na enem kraju.

Zimske OI so se pričele dosti kasneje kot poletne, in sicer so prvim zimskim igram priznali status OI šele leta 1926. To tekmovanje je sprva potekalo celo pod imenom **Mednarodni teden zimskega športa**. Vendar strokovnjaki kljub temu štejejo ZOI v Chamonixu leta 1924 za prve zimske olimpijske igre. V času prve in druge svetovne vojne so bile OI odpovedane.

Naslednja tabela prikazuje, kje so se odvijale tako zimske kot poletne OI moderne dobe.

Tabela 1: Kronološki pregled poletnih in zimskih OI moderne dobe

Leto	Poletne olimpijske igre (POI)	Zimske olimpijske igre (ZOI)
1896	Atene	-
1900	Pariz	-
1904	Sant Louis	-
1906	Atene	-
1908	London	-
1912	Stockholm	-
1916	-	-
1920	Antwerpen	-
1924	Pariz	Chamonix
1928	Amsterdam	St. Moritz
1932	Los Angeles	Lake Placid
1936	Berlin	Garmisch-Partenkirchen
1940	-	-
1944	-	-
1948	London	St. Moritz
1952	Helsinki	Oslo
1956	Melbourne	Cortina d' Ampezzo
1960	Rim	Squaw Valley
1964	Tokio	Innsbruck
1968	Ciudad de Mexico	Grenoble
1972	Munchen	Sapporo
1976	Montreal	Innsbruck
1980	Moskva	Lake Placid
1984	Los Angeles	Sarajevo
1988	Seul	Calgary
1992	Barcelona	Albertville
1994	-	Lillehammer
1996	Atlanta	-
1998	-	Nagano
2000	Sydney	-

Vir: Kruse, 1996.

Tabela 2: OI po kontinentih

	POI	ZOI	Skupaj
Evropa	15	12	27
Severna Amerika	5	4	9
Azija	2	2	4
Avstralija z Oceanijo	2	0	2
Latinska Amerika	1	0	1
Afrika	0	0	0
Skupaj	25	18	43

Vir: Tabela 1.

Največ OI, tako poletnih kot tudi zimskih, je bilo prirejenih v Evropi (27), sledita Severna Amerika (9) in Azija (4). V Avstraliji so se odvijale dvojne poletne olimpijske igre in le ene v Latinski Ameriki, in sicer poletne leta 1968 v Ciudad de Mexico. Afrika doslej ni gostila še niti enih OI.

1.3. OLIMPIJSKE IGRE SYDNEY 2000

Sydney je bil izbran za gostitelja olimpijskih iger XXVII. olimpiade z glasovanjem članov MOK 23. septembra 1993 v Monte Carlu. Za gostitelja so se potegovali še: Peking, Berlin, Carigrad in Manchester. Milano in Taškent sta umaknila svoji kandidaturi že pred zasedanjem MOK v Monte Carlu. Peking je letos zmagal s kandidaturo za poletne OI leta 2008.

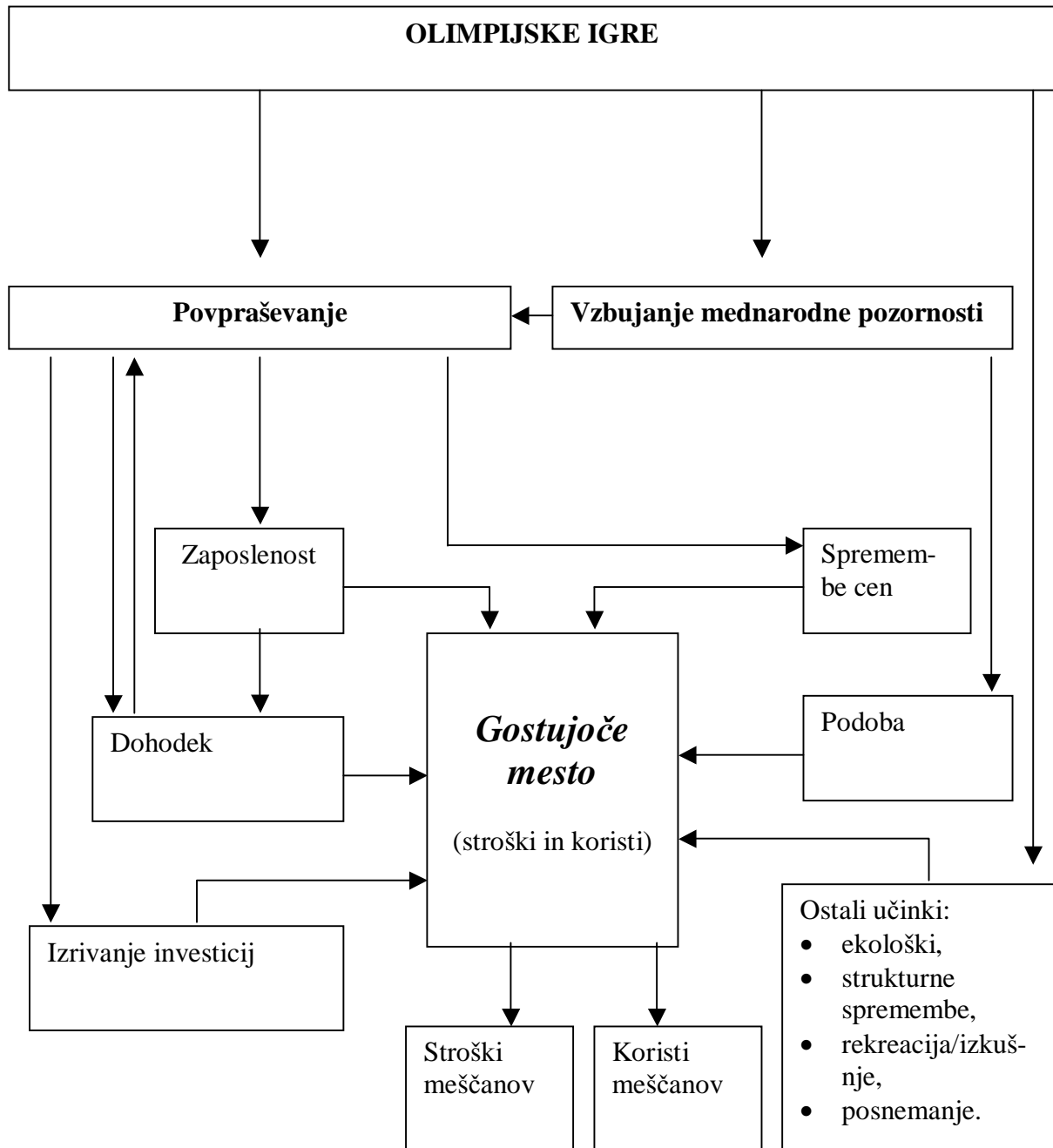
Olimpijske igre so bile na sporedu od petka, 15. septembra, do nedelje, 1. oktobra 2000. Za pripravo OI so s pogodbo postali odgovorni: Organizacijski komite OI Sydney (SOCOG), Olimpijska koordinacijska agencija (OCA) in Organizacija za transport (ORTA) pod okriljem vlade Novega Južnega Walesa (NSW). To »zvezo« podpisnikov pogodbe so imenovali tudi Zveza Sydney 2000. Zavezati se je morala, da bo pripravila vse objekte, infrastrukturo, opravljala aktivnosti in vse storitve v zvezi z OI Sydney 2000. Na programu je bilo 28 športov, z udeležbo 10.300 športnikov in 5.000 spremljevalcev iz 200 držav (Sydney 2000 Olympic Games, 2000, str. 7).

2. EKONOMSKI VPLIVI OLIMPIJSKIH IGER

2.1. MAKROEKONOMSKI UČINKI

Z makroekonomskega vidika so predvsem pomembni naslednji ekonomski učinki: na dohodek, zaposlenost, raven cen, infrastrukturo in podobo gostujočega mesta in države.

Slika 1: Makroekonomski učinki OI na gostujoče mesto

Vir: Preuss, 2000, str. 36.

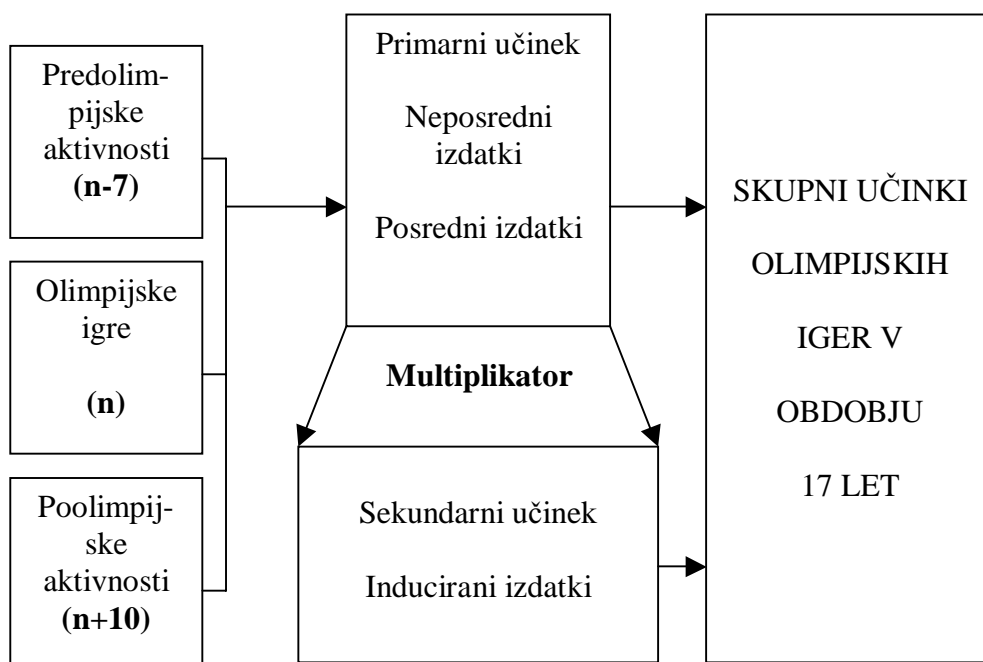
Slika prikazuje makroekonomske učinke na gostujoče mesto olimpijskih iger. Olimpijske igre povzročijo povečanje povpraševanja po potrošnih in investicijskih dobrinah. To predstavlja ekonomski impulz za gostujoče mesto. Povečano povpraševanje zahteva višjo ponudbo, kar ustvarja nova delovna mesta in povečuje prihodek. Poleg tega pa povečano povpraševanje preko višje ravni cen vodi tudi do izrinjanja privatnih in neproračunsko financiranih javnih investicij. To so tudi pogosto omenjeni argumenti nasprotnikov olimpijskih iger.

Svetovno zanimanje za olimpijske igre posredno povečuje povpraševanje; gre za boljšo podobo mesta in države zaradi OI; privablja turiste in tuja podjetja, in sicer pred, med in po olimpijskih igrah.

2.2. MULTIPLIKATOR

Glavno vprašanje je, kakšne so koristi gostujočega mesta, da gostuje olimpijske igre. Preuss uporablja analizo multiplikatorja.

Slika 2: Učinki multiplikatorja

Vir: Preuss, 2000, str. 41.

Olimpijsko obdobje je razširjeno na 17 let. Primarne učinke OI predstavljajo tako neposredni kot tudi posredni izdatki za OI. Obe vrsti izdatkov preko multiplikatorja tvorita še inducirane izdatke in tako povzročata sekundarne učinke. Glavnino olimpijskih izdatkov v obdobju 10 let po olimpijskih igrah predstavljajo izdatki turistov.

Zgornji model multiplikatorja preučuje povečano agregatno povpraševanje, povzročeno z avtonomnimi izdatki, kar ima pozitiven vpliv na dohodek in zaposlenost gostujočega mesta.

2.3. TURIZEM

OI privabljajo turiste. Privabljajo jih že v času pred olimpijskimi igrami, vse od takrat, ko gostujoče mesto vloži kandidaturo. Težko je meriti učinke OI na turizem. Najlažje je ugotoviti število obiskovalcev, ki si ogleda OI, torej s pomočjo števila prodanih vstopnic.

Tabela 3: Število obiskovalcev POI

Prizorišče POI	Število obiskovalcev	Izdatki obiskovalcev (v mio USD po stalnih cenah iz leta 1995)
Los Angeles 1984	770.000	1.157,4
Seul 1988	240.000	844,8
Barcelona 1992	450.000	2.058,1
Atlanta 1996	968.000	2.348,1
Sydney 2000	236.000	1.478,9

Vir: Preuss, 2000, str. 55 in 57.

Med obiskovalce so vključeni tudi vsi člani OK in športniki, t. i. olimpijska družina; med izdatke obiskovalcev pa zato tudi avtonomni izdatki olimpijske družine v času OI. Iz tabele je razvidno, da so bile najbolj obiskane POI v zadnjem času igre v Atlanti leta 1996, sledi pa jim Los Angeles. Seul in Sydney močno zaostajata zaradi svoje oddaljenosti od t.i. športnih centrov (ZDA in Evrope). Mednarodnih obiskovalcev OI Sydney 2000 je bilo 111.000 tisoč.

Investicije skupaj z avtonomnimi izdatki povečujejo povpraševanje. Avtonomni izdatki so pozitivno povezani s številom obiskovalcev.

2.4. INVESTICIJE

V predolimpijskem času so bile za olimpijske igre Sydney 2000 izdelane mnoge študije. Najbolj znani sta dve, in sicer študija Ministrstva za finance Novega Južnega Walesa in študija Centra za regionalno ekonomiko tasmanijske univerze. Predstavljeni sta bili novembra 1997. Njuno bistvo je v napovedi, da bodo OI Sydney 2000 doprinesle znatne koristi ekonomijama Novega Južnega Walesa in Avstralije kot celote.

V obdobju 12 let, od leta 1994 do 2006, študiji predvidevata povečanje bruto domačega proizvoda Novega Južnega Walesa za 6,3 mrd \$A, skupnega avstralskega BDP pa za 7 mrd \$A. Študiji je danes po OI zaradi pomanjkanja poročil o POI Sydney 2000 izredno težko komentirati.

Investicije so najpomembnejši razvojni dejavnik in torej faktor gospodarske rasti. Investicije so izdatki, ki so namenjeni povečevanju in ohranjanju stoga kapitala. Obstaja še druga opredelitev investicij, po kateri so le-te vsak izdatek z namenom povečanja prihodnjega dohodka (Senjur, 1993, str. 30).

Gostujoče mesto potrebuje za izvedbo OI naslednji stog kapitala:

- olimpijsko vas,
- športne objekte,
- televizijsko in radijsko središče,
- tiskovno središče,
- zmogljivo infrastrukturo,
- olimpijsko vzdušje,
- turistične nastanitvene zmogljivosti.

2.4.1. Olimpijska vas

To je naselje, kjer so nastanjeni športniki v času olimpijskih iger. Sydney jo je povsem na novo zgradil v zalivu Homebush. Njena kapaciteta je bila 15.300 športnikov in uradnikov. Iz središča mesta je oddaljena 20,5 km in z njim povezana z železnico, ladjo in večpasovnico. Olimpijska vas je postavljena tudi v središče samega športnega dogajanja, in sicer v neposredno bližino olimpijskega stadiona in plavalnega centra.

To je bila prva olimpijska vas, ki je na enem mestu gostila vse športnike hkrati in jih s tem še bolj povezala ter okrepila olimpijsko vzdušje. Olimpijsko vas je zgradil Konzorcij za oddajo olimpijske vasi Mirvac (Mirvac Lend Lease Village Consortium oz. MLVC). Ta olimpijska

vas je tudi največje predmestje na svetu, ki je napajano s sončno energijo in naj bi postalo zgled bodočega urbanega razvoja v Sydneyju in Avstraliji nasploh.

Območje, na katerem so zgradili olimpijsko vas, se razprostira na 94 hektarjih. Po paraolimpijskih igrah, ki so kot običajno sledile OI, so začeli s prodajo stanovanjskih objektov v olimpijski vasi. To področje vključuje kar preko 2000 stalnih stanovanjskih objektov za 5000 prebivalcev. Prodaja stanovanjskih objektov pa je za zdaj veliko manjša od pričakovane; potencialne kupce odvrča od nakupa predvsem nezadostna kvaliteta izgradnje.

Olimpijsko vas so zasnovali tako, da je predstavljala samozadostno skupnost. Vključevala je zelo bogato infrastrukturo za prosti čas: več kinematografov, diskotek in t.i. klubov z igralnimi avtomati, ki so v Avstraliji zelo pogosti. Športne aktivnosti so omogočale telovadnica, savna, toplice, bazen, atletske steze, igrišča za košarko, odbojko in tenis, kolesarske in rekreacijsko-tekaške steze ter športni informacijski center. Popolnoma opremljen medicinski center je 24 ur dnevno omogočal fizioterapijo, zobozdravniško oskrbo, športno-medicinsko oskrbo in še širok razpon ostalih storitev. V olimpijski vasi seveda ni manjkalo tudi trgovsko središče s pošto, banko, cvetličarno, frizerstvom in prodajo spominkov. Organizatorji so poskrbeli tudi za verne, z duhovnikom in prostorom za molitev. Jedilnica v olimpijski vasi je omogočala strežbo do 60.000 obrokov dnevno.

Stanovanjske enote je opremil SOCOG, organizirano je bilo redno čiščenje in menjava posteljnine. Znotraj olimpijske vasi je bil organiziran tudi prevoz z nizkotalnimi avtobusi na zemeljski plin, s čimer so zmanjšali emisijo izpušnih plinov v ozračje. Proga je bila dolga 4,7 km. Takoj po končanih OI so olimpijsko vas prilagodili za namestitev 6500 udeležencev paraolimpijskih iger.

V olimpijsko vas so investirali \$A 470 mio, od katerih je \$A 50 mio prispevala vlada Novega Južnega Walesa. Gradnja se je pričela januarja 1998 in zaključila julija 2000.

Olimpijska vas vključuje več okoljevarstvenih elementov (Sydney 2000 Olympic Games, 2000, str. 55):

- že omenjena uporaba sončne energije zmanjšuje rabo neobnovljivih virov energije in zmanjšuje emisijo plinov v ozračje, nastajanje t. i. tople grede;
- integriran pristop krajinske arhitekture in upravljanja predmestja;
- recikliranje vode;
- zmanjšana uporaba PVC materialov;
- ekstenzivna krajinska arhitektura omogoča vključenost v naravni prostor rastlin in živali;
- uporabna vrednost olimpijske vasi po končanih OI za nove, stalne stanovalce.

Vsi omenjeni okoljevarstveni elementi imajo poleg svoje prvotne funkcije varovanja okolja tudi drugotno funkcijo povečevanja ugleda in izboljševanja podobe mesta Sydney in Avstralije nasploh.

2.4.2. Športni objekti

V zalivu Homebush, v neposredni bližini olimpijske vasi, se nahaja olimpijski park. Središče tega parka je olimpijski stadion, od katerega se v polmeru 2,5 km razprostirajo ostali objekti olimpijskega parka. Olimpijski park je bil prizorišče 15 od skupno 28 olimpijskih športov. Njegova površina se razprostira na 760 ha. Pred začetkom izgradnje olimpijskih objektov je bilo to področje deloma industrijsko in deloma poraščeno z mangrovo. Obravnavano področje je bilo predmet vladne regulacije posodabljanja in regeneracije območij, ki se nadaljujeta tudi v tem desetletju.

Poleg olimpijske vasi so tako zgradili še nove športne objekte v sklopu olimpijskega parka, razstavnega prostora in parkov Tisočletja, ki naj bi na odprtih površinah zagotavljali prostor za aktivno in pasivno rekreacijo. Omenjeno področje naj bi po koncu olimpijskih iger postalo poleg vsega že omenjenega tudi poslovno središče visoke tehnologije.

V olimpijskem parku so se odvijali naslednji športi:

- plavanje,
- streljanje,
- atletika,
- badminton,
- baseball,
- košarka,
- nogomet (finale moški),
- gimnastika,
- rokomet,
- hokej,
- pentatlon,
- namizni tenis,
- tenis,
- taekwondo,
- odbojka.

V zalivu Homebush je bilo tudi tiskovno središče in mednarodno RTV središče.

2.4.3. Infrastruktura

Zgradili so nov del podzemne železnice, ki je mesto povezala z letališčem. Poleg tega so šolarji v času OI ostali doma, da so dobili zadostno količino avtobusov, ki so jih organizatorji potrebovali za vse vrste prevozov. Letališče v Sydneyju so tudi popolnoma posodobili.

3. ANALIZA EKONOMSKIH VPLIVOV OLIMPIJSKIH IGER SYDNEY 2000

3.1. SPLOŠNO

Ekonomski vplivi OI Sydney 2000 so ocenjeni na podlagi agregiranega 6 - sektorskega input – output modela in se nanašajo na celotno Avstralijo. Analiza temelji na vnaprejšnji študiji KPMG Peat Marwick, uglednega svetovalnega centra iz Sydneyja, iz meseca maja 1993. Ta študija je postala osnova za vse nadaljnje analize. KPMG je bil za izdelavo študije pooblaščen s strani Sydney Olympics Bid Ltd (Olimpijska kandidatura Sydney d. o. o.).

Pred samo analizo so na kratko razložene input – output tehnike in uporabljeni model, nato ocene izdatkov in njihovih prispevkov v input – output (IO) modelu. Sledilo bo proučevanje neposrednih in posrednih ekonomskih vplivov olimpijskih iger na output, dodano vrednost, zaposlenost in uvoz. Zaključujem s povzetkom in omejitvami modela.

Omejitvi, ki jih je potrebno omeniti že na začetku:

1. Model je uporaben le za merjenje ekonomskega vpliva olimpijskih iger na celotno državo. Ne moremo proučevati vplivov iger na ekonomijo Novega Južnega Walesa ali mestnega področja Sydneyja. To je onemogočeno, ker nam niso na voljo regionalni tehnični koeficienti matrike.
2. Model je visoko agregiran. Rezultati so uporabni za pridobitev širšega pogleda na celoten vpliv OI.

3.2. METODOLOGIJA INPUT – OUTPUT ANALIZE

Pričujoča študija ocenjuje ekonomske vplive različnih vrst izdatkov, povezanih z gostovanjem OI, na avstralsko ekonomijo z uporabo input – output (IO) tehnik. Standardni IO model razširimo v dveh smereh, in sicer z vključevanjem odzivanja potrošniškega povpraševanja in pritiskov domače ponudbe. Tako dobljen modificiran model upošteva višje multiplikacijske učinke.

Uvoz vsakega sektorja je po predpostavki odvisen od količine domačega proizvoda istega sektorja. Skupno povpraševanje po določenem proizvodu vpliva na obseg domače proizvodnje in količino uvoza. Vsako povečanje količine uvoza, pogojeno s strani skupnega povpraševanja, ima lahko za posledico spremembe stroškov domače proizvodnje. Pred pričetkom ocenjevanja teh multiplikacijskih učinkov naj pojasnim, da so dejavniki, ki vplivajo na domačo ponudbo, predstavljeni s produktom matrike uvoznih dejavnikov z matriko tehničnih koeficientov.

Vključevanje uvoza preko matrike tehničnih koeficientov v naši analizi zmanjšuje vrednost multiplikatorja, medtem ko standardni Leontief IO model vključuje keynesianski multiplikator, kar povečuje vrednost teh multiplikatorjev.

V standardni input – output analizi lahko izrazimo osnovne enačbe za vsak sektor i takole:

$$\begin{array}{cccccccc} X_{i1} + X_{i2} + \dots + X_{ij} + \dots + X_{in} + F_i - M_i & = & X_i \\ : & : & : & : & : & : & : \\ X_{i1} + X_{i2} + \dots + X_{ij} + \dots + X_{in} + F_i - M_i & = & X_i \\ : & : & : & : & : & : & : \\ X_{n1} + X_{n2} + \dots + X_{nj} + \dots + X_{nn} + F_n - M_n & = & X_n \end{array} \quad (1)$$

Pri tem X_{ij} predstavlja input v proizvodnji blaga i , ki ga proizvaja sektor i ; to blago i pa je uporabljeno v proizvodnji blaga j ; F_i je končno povpraševanje po proizvodih sektorja i ; M_i je uvoz sektorja i ; in $i, j = 1, \dots, n$, kjer je n število sektorjev.

Tehnični koeficienti a_{ij} so naslednji:

$$a_{ij} = \frac{X_{ij}}{X_j} \quad i, j = 1, 2, \dots, n \quad (2)$$

Tehnični koeficient nam pove, koliko potroši določeni proizvodni sektor na enoto svoje proizvodnje, proizvodnje nekega drugega sektorja (Ferfila, 1985, str. 23).

Iz prejšnje enačbe izrazimo: $X_{ij} = a_{ij}X_j$ (3)

Sestavimo naslednji sistem enačb z zamenjavo enačb (3) v (1):

$$\begin{array}{r}
 a_{11}X_1 + a_{12}X_2 + \dots + a_{1j}X_j + \dots + a_{1n}X_n + F_1 - M_1 = X_1 \\
 : \quad : \quad : \quad : \quad : \quad : \\
 a_{i1}X_1 + a_{i2}X_2 + \dots + a_{ij}X_j + \dots + a_{in}X_n + F_i - M_i = X_i \\
 : \quad : \quad : \quad : \quad : \quad : \\
 a_{n1}X_1 + a_{n2}X_2 + \dots + a_{nj}X_j + \dots + a_{nn}X_n + F_n - M_n = X_n,
 \end{array} \quad (4)$$

kjer so:

a_{ij} = vmesno povpraševanje po proizvodih sektorja i s strani sektorja j ali povedano drugače: proizvod (output) sektorja i uporabljen kot vložek (input) na enoto proizvoda (outputa) sektorja j ;

X_i = skupna proizvodnja sektorja i ;

F_i = končno povpraševanje (zasebna potrošnja + javna poraba + investicijsko povpraševanje po proizvodih sektorja i + izvoz sektorja i);

M_i = uvoz sektorja i .

Preoblikujemo zgornje enačbe v matrično obliko:

$$AX + F - M = X, \quad (5)$$

kjer so:

A = (nxn) matrika tehničnih koeficientov,

X = (nx1) stolpični vektor celotne proizvodnje,

F = (nx1) stolpični vektor končnega povpraševanja,

M = (nx1) stolpični vektor uvoza.

Iz enačbe (5) izrazimo X :

$$X = (1 - A)^{-1}(F - M), \quad (6)$$

kjer je $(1 - A)^{-1}$ Leontiefova inverzna matrika.

Leontiefova inverzna matrika prikazuje neposredne in posredne vplive, ki nastanejo zaradi spremembe katerekoli kategorije končnega povpraševanja. Enačba (6) pa izraža, da ni nobene funkcijske povezave med uvozom in domačimi proizvodnimi aktivnostmi, vendar uvoz vsakega sektorja zavisi od obsega domače proizvodnje.¹ Zato predpostavljamo, da je uvoz endogen.

Definiramo uvozne koeficiente:

$$m = \frac{M}{(AX + F^*)}, \quad (7)$$

kjer so:

$$F^* = C + G + Z,$$

$\mathbf{m}$ = (nxn) matrika uvoznih koeficientov, ki jih predstavljajo diagonalni elementi,

$\mathbf{M}$ = (nx1) stolpični vektor uvoza,

$\mathbf{AX}$ = (nx1) stolpični vektor vmesnega povpraševanja,

$\mathbf{F}^*$ = (nx1) stolpični vektor domačega končnega povpraševanja,

$\mathbf{C}$ = (nx1) stolpični vektor privatnega potrošnega povpraševanja,

$\mathbf{G}$ = (nx1) stolpični vektor javnega potrošnega povpraševanja,

$\mathbf{Z}$ = (nx1) stolpični vektor investicijskega povpraševanja.

Iz zgornje enačbe izrazimo M:

$$M = m(AX + F^*) \quad (8)$$

Uvoz vsakega sektorja določata povpraševanje drugih sektorjev po vmesnih inputih in uvozno povpraševanje (s strani domačega končnega povpraševanja po outputih istega sektorja).

V enačbi (5) je zapisano, da je končno povpraševanje (F) izraženo kot vsota domačega končnega povpraševanja (F^*) in izvoza (E). Potem zapišemo naslednjo povezavo:

$$AX + F^* + E - M = X \quad (9)$$

Substitucija (8) v (9) daje naslednje:

$$AX + F^* + E - m(AX + F^*) = X \quad (10)$$

---

¹ V tej študiji predpostavljamo, da izvoz ne vsebuje uvoznih komponent.

Sledi:

$$X - AX + mAX = F^* + E - mF^* = (1 - m)F^* + E \quad (11)$$

Javno potrošno povpraševanje (G), investicijsko povpraševanje (Z) in privatno potrošno povpraševanje (C) tvorijo domače končno povpraševanje (F^*):

$$F^* \equiv C + G + Z \quad (12)$$

Zamenjava enačb (12) v (11) nam daje:

$$X - AX + mAX = (1 - m)(C + G + Z) + E \quad (13)$$

Upoštevamo keynesianski multiplikacijski učinek v enačbi (13). Poskušali bomo tudi ugotoviti učinke potrošnega povpraševanja, povzročene s strani neposrednih in posrednih vplivov, na podlagi predpostavke endogenosti gospodinjstev. Tej zahtevi je zadoščeno, ko C izrazimo z X. Glede na to definiramo potrošni sektor:

$$C = HY \quad (14)$$

$$Y = VX \quad (15)$$

Pri čemer so:

H = diagonalna matrika, katere elementi predstavljajo potrošne koeficiente posameznih proizvodnih sektorjev;

V = diagonalna matrika, katere elementi predstavljajo koeficiente dodane vrednosti posameznih proizvodnih sektorjev;

Y = matrika dodane vrednosti posameznih proizvodnih sektorjev.

Vstavimo enačbo (15) v enačbo (14):

$$C = HVX \quad (16)$$

Zamenjava (16) v (13) nam daje:

$$\begin{aligned} X - AX + mAX &= (1 - m)(HVX + Z + G) + E \\ &= (1 - m)HVX + (1 - m)(Z + G) + E \end{aligned} \quad (17)$$

Izrazimo X:

$$\begin{aligned} X &= [1 - (1 - m)(A + HV)]^{-1} (1 - m)(Z + G) + E \\ &= [1 - (1 - m)(A + HV)]^{-1} F^{**}, \end{aligned} \tag{18}$$

kjer je:

$$F^{**} = (1 - m)(Z + G) + E$$

Inverzna matrika na desni strani enačbe (18) je poznana kot modificirana Leontiefova-Keynesova inverzna matrika. Prikazuje povezavo med končnim povračevanjem po sektorjih in njegov učinek na output različnih proizvodnih sektorjev. Tako je enačba (18) uporabna v statični analizi, ko se ugotavlja, kako izdatki zaradi olimpijskih iger Sydney 2000 vplivajo na output. Ta matrika je zelo uporabna tudi za ocenjevanje vplivov OI na zaposlenost, dodano vrednost in uvoz.

3.3. OLIMPIJSKI IZDATKI

Izdatki, povezani z OI Sydney 2000, so razdeljeni v 5 skupin:

1. izdatki za gradnjo,
2. operativni izdatki,
3. specifični olimpijski izdatki,
4. predolimpijski izdatki,
5. izdatki obiskovalcev.

V analizi so zajete ocene izdatkov za gradnjo s strani vlade, ki temeljijo na poročilu KPMG iz leta 1993. Na podlagi teh ocen so se sprejemale glavne odločitve o olimpijskih projektih in nenazadnje tudi odločitve o kandidaturi za OI in dodelitvi OI. Tabela 4 izdatke podrobneje prikazuje. Skupni izdatki vseh petih kategorij so prikazani v zadnji vrstici tabele. Podatki v stolpcih prikazujejo sektorsko alokacijo izdatkov.

Tabela 4: Sektorska alokacija izdatkov za OI Sydney 2000 v obdobju 1994-2004
(v mio \$, stalne cene iz leta 1992)

Izdatek/ Sektor	Gradnja	Operativa	Specifični olimp.izd.	Predolimp. izdatki	Izd. tujih obiskovalcev	Skupaj
Predelovalna industrija	0	109,79	8,15	0,55	36,55	155,04 (2,5)
Trgovina¹	0	291,27	102,90	9,25	1.809,63	2.213,05 (35,1)
Storitve osebja²	0	310,27	135,11	15,25	1.262,60	1.723,23 (27,3)
Finance³	442,28	185,61	2,58	0,24	7,14	637,85 (10,1)
Gradbeništvo⁴	1.195,78	11,80	0	0	0	1.207,58 (19,1)
Drugo	0	28,26	16,30	1,96	327,76	374,28 (5,9)
Skupaj⁵	1.638,06 (25,96)	937,00 (14,85)	265,04 (4,20)	27,25 (0,43)	3.443,68 (54,57)	6.311,03 (100,0)

¹ Trgovina vključuje grosistično prodajo, prodajo na drobno, komunikacije in transport.

² T.i. storitve osebja vključujejo: razvedrilo, rekreacijo, nastanitev, prehrano in pijačo.

³ Sektor financ vključuje: financiranje, zavarovanje in druge poslovne storitve.

⁴ Sektor gradbeništva vključuje poleg gradbeništva še oskrbo z elektriko, plinom in vodo.

⁵ Deleži v odstotkih.

Vir: Bhaskara, 1994, str. 7.

Revidirane ocene za gradnjo so bile ocenjene s strani vlade Novega Južnega Walesa na 1.551,06 milijonov \$.² Predstavljajo vsoto vrednosti gradbenih projektov pred pričetkom gradenj. Vrednost izgradnje olimpijskega stadiona je ocenjena na 272 mio \$, vlada pa je v svojih revidiranih ocenah upoštevala le svoj prispevek h gradnji stadiona, ki je znašal 185 mio \$. Tako je bilo potrebno vladnim ocenam prišteti še manjkajočih 87 mio \$. Skupni izdatki za gradnjo so tako po ocenah pred pričetkom gradnje znašali 1.638,06 mio \$.

Navedeni podatki v tabeli 4 vključujejo izdatke avstralskih turistov in gledalcev, ki pa naj bi bili izključeni iz razloga, da bodo njihovi t. i. olimpijski izdatki nastali z zmanjševanjem njihovih drugih izdatkov za kakršnekoli druge dobrine kjerkoli v Avstraliji. Po tej predpostavki njihovi izdatki ne vplivajo na gospodarstvo na nacionalni ravni in niso njegovi neto stimulatorji. Ti izdatki so zato izključeni v tabeli 5.

² Objava ministra za javna dela in storitve 10. oktobra 1995: Ocene izdatkov za gradnjo. Ocene izdatkov drugih kategorij so nastale s strani raziskovalcev Ekonomske fakultete, Univerze Novega Južnega Walesa.

Vplivi OI se kažejo tudi v naslednjih faktorjih, ki so ekonomsko težje izmerljivi:

- kakšno bo zaznavanje organizacijske sposobnosti mesta Sydney, ki bo sledilo OI;
- ali bodo OI pomenile nov zagon za tamkajšnje gostovanje velikih mednarodnih dogodkov;
- tekmovanje mesta Sydney in Avstralije kot celote v privabljanju novih turistov (najlažje merljiv).

3.4. EKONOMSKI VPLIVI

S spodnjo enačbo (18) smo že prikazali odnos med outputom in izdatki. Temelji na preoblikovanem Leontief-Keynesovem modelu.

$$\begin{aligned} X &= [1 - (1 - m)(A + HV)]^{-1} (1 - m)(Z + G) + E \\ &= [1 - (1 - m)(A + HV)]^{-1} F^{**}, \end{aligned} \quad (18)$$

kjer je:

$$F^{**} = (1 - m)(Z + G) + E$$

V nadaljevanju se bomo osredotočili na:

- Leontief model, v katerem je uvoz endogen in kjer induciranih keynesianskih učinkov ne upoštevamo (model I) in
- preoblikovan Leontief-Keynesov model (model II).

Tabela 5: Sektorska alokacija neto izdatkov za OI Sydney 2000 v obdobju 1994-2004, izključeni so izdatki avstralskih turistov (v mio \$, stalne cene iz leta 1992)

Izdatek/ Sektor	Gradnja	Operativa	Specifični olimp.izd.	Predolimp. izdatki	Izd. tujih obiskovalcev	Skupaj
Predelovalna industrija	0	109,79	1,38	0,25	36,55	147,97 (2,4)
Trgovina	0	291,27	72,32	8,05	1.809,63	2.181,27 (35,2)
Storitve osebja	0	310,27	66,48	12,40	1.262,60	1.651,75 (26,7)
Finance	442,28	185,61	0,03	0,14	7,14	635,20 (10,3)
Gradbeništvo	1.195,78	11,80	0	0	0	1.207,58 (19,5)
Drugo	0	28,26	12,09	1,78	327,76	369,89 (6,0)
Skupaj*	1.638,06 (26,45)	937,00 (15,13)	152,30 (2,46)	22,62 (0,37)	3.443,68 (55,60)	6.193,66 (100,0)

* V oklepajih so navedeni deleži v odstotkih.

Vir: Bhaskara, 1994, str. 8.

V tabeli 5 so prikazani celotni olimpijski izdatki, ne vključuje pa izdatkov avstralskih turistov. Največji delež izdatkov je namenjen trgovskemu sektorju, kar 35,2% od skupnih olimpijskih izdatkov. Drugi najvišji izdatki so na področju t. i. sektorja osebja (26,7%), ostali glavni izdatki pa si sledijo v naslednjem vrstnem redu: gradbeništvo (19,5%), finance (10,3%) in ostalo (6,0%) ter predelovalna industrija (2,4%).

V našem ocenjevanju ekonomskih vplivov bomo uporabljali podatke iz tabele 4.

Enačba (18) je uporabna za direktni izračun učinka na output v modelu II. Za izračun učinka na dohodek moramo inverzno matriko v enačbi (18) množiti z matriko dodane vrednosti (V) nato pa z F^{**} . Pri ocenjevanju zaposlitvenih učinkov moramo inverzno matriko iz enačbe (18) množiti z zaposlitveno matriko in nato s F^{**} . Postopek pri proučevanju uvoznih učinkov je analogen. Za ocenjevanje vseh teh učinkov iz modela I prevzamemo, da je matrika H ničelna matrika. Učinki na output oz. proizvodni učinki so podani v tabeli 6, dohodkovni, zaposlitveni in uvozni pa v tabelah 7, 8, 9.

Tabela 6: Bruto ekonomski vpliv olimpijskih izdatkov OI Sydney 2000 na proizvod
(v mio \$, stalne cene iz leta 1992)

Sektor	Leontief model (I)	Preoblikovan Leontief- Keynesov model (II)
Predelovalna industrija	1.222,95	2.136,56 (13,3)
Trgovina	2.871,23	4.581,84 (28,5)
Storitve osebja	1.726,29	3.133,22 (19,5)
Finance	1607,40	3.416,53 (21,2)
Gradbeništvo	1461,89	1.716,41 (10,7)
Drugo	753,42	1.118,70 (6,9)
Skupaj*	9643,16	16.103,26 (100,0)

* V oklepajih so navedeni deleži v odstotkih.

Vir: Uporabljeni so ocenjeni izdatki iz Tabele 5. Proizvodni učinki, ki temeljijo na podatkih iz Tabele 4, so rahlo večji od zgornjih.

Iz tabele je razvidno, da OI Sydney 2000 najbolj vplivajo na povečanje trgovine (28,5%), sledijo finance (21,2%) in storitve osebja (19,5%). Predelovalna industrija (13,3%) in gradbeništvo (10,7%) imata prav tako znatne koristi.

Ekonomski vpliv na raven ekonomske aktivnosti, merjeno z ravniyo proizvoda, je v modelu II za okrog 67% višji od ocenjene vrednosti v modelu I. Razlog je v neupoštevanju povratnih učinkov. V modelu II so le-ti upoštevani preko keynesianskega multiplikatorja.

Tabela 7: Bruto ekonomski vpliv olimpijskih izdatkov OI Sydney 2000 na dohodek
(v mio \$, stalne cene iz leta 1992)

Sektor	Leontief model (I)	Preoblikovan Leontief- Keynesov model (II)*
Predelovalna industrija	675,49	1.204,46 (12,1)
Trgovina	1.786,26	2.830,28 (29,7)
Storitve osebja	958,26	1.743,41 (18,3)
Finance	1.034,57	2.149,85 (22,6)
Gradbeništvo	778,47	926,93 (9,7)
Drugo	452,76	666,51 (7,0)
Skupaj	5.685,8	9.521,44 (100,0)

* V oklepajih so deleži v odstotkih.

Vir: Tabela 5.

Iz tabele 7 je razvidno, da največje koristi, merjene z dohodkom, OI prinašajo trgovini, financam in storitvam osebja. Model 2 ponovno prikazuje veliko višji vpliv OI, ponovno zaradi distribucijskih učinkov.

Tabela 8: Ekonomski vpliv olimpijskih izdatkov OI Sydney 2000 na zaposlenost (število oseb)

Sektor	Leontief model (I)	Preoblikovan Leontief-Keynesov model (II) *
Predelovalna industrija	8.645	28.504 (15,7)
Trgovina	26.917	68.860 (30,1)
Storitve osebja	16.538	53.885 (23,6)
Finance	11.688	43.169 (18,9)
Gradbeništvo	7.778	18.063 (7,7)
Drugo	6.415	15.930 (7,0)
Skupaj	77.982	228.411 (100,0)

* V oklepajih so deleži v odstotkih.

Vir: Tabela 5.

Največji vpliv imajo olimpijske igre na število zaposlenih v trgovskem sektorju (30,1%), kjer se po modelu II poveča število zaposlenih za 68.860. Sledijo sektorji: storitve osebja (23,6%) ali 53.885, finance (18,9%) ali 11.688 oseb in predelovalna industrija (15,7%) ali 28.504 oseb. Zaradi OI se celotno število zaposlenih poveča za 228.411 oseb.

Tabela 9: Vpliv olimpijskih izdatkov OI Sydney 2000 na uvoz (v mio \$, stalne cene iz leta 1992)

Sektor	Leontief model (I)	Preoblikovan Leontief-Keynesov model (II) *
Predelovalna industrija	37,13	117,46 (15,7)
Trgovina	72,12	191,20 (25,6)
Storitve osebja	50,42	164,42 (22,01)
Finance	32,50	126,17 (16,89)
Gradbeništvo	41,66	91,03 (12,16)
Drugo	22,59	56,74 (7,6)
Skupaj	256,43	747,03 (100,0)

* V oklepajih so deleži v odstotkih.

Vir: Tabela 5.

Zaradi OI naj bi se uvoz povečal med 256, 43 do 747,03 mio \$. Za primerjavo: povprečni letni avstralski uvoz znaša več kot 60.000 mio \$. Prav zaradi tega razloga je vpliv OI na devizni tečaj \$A neznaten.

3.5. POVZETEK IN OMEJITVE MODELA

Analiza je pokazala, da imajo OI Sydney 2000 pomembne pozitivne učinke na raven ekonomske aktivnosti in zaposlenosti v Avstraliji. Leontief-Keynesov model (II), ki upošteva povratne učinke in je bližji realnosti, pokaže še dodatno več kot 50% povišanje ekonomske aktivnosti glede na model I. KPMG analiza ekonomskih vplivov je temeljila samo na modelu I in tako močno podcenila ekonomske vplive OI.

V naši analizi je kar nekaj omejitev, nekatere od njih so že naštet. Prvič, nismo upoštevali dinamičnih učinkov izdatkov, ker 80% le-teh nastopa v letu 2000. Drugič, nismo ocenjevali ekonomskega vpliva na mestno področje Sydneyja in na državo v državi, torej vplivov na Novi Južni Wales, iz razloga, ker niso objavljene relevantne regionalne input – output tabele. Tretjič, predpostavljamo, da izvoz nima uvoznih komponent in da je uvoz po sektorjih proporcionalen sektorskim proizvodom oz. outputom (Bhaskara, 1994).

4. OLIMPIJSKI VPLIVI NASPLOH

4.1. SPLOŠNO

Kot smo ugotovili iz analize ekonomskih vplivov OI, so le-te dogodek izrednih dimenzij. Poleg njihovih strogo ekonomskih vplivov je prisotnih še veliko drugih, ki so ravno tako pomembni.

Tako ima proučevanje OI naslednje vidike (Preuss, 2000, str.18):

- ekonomski,
- turistični,
- politični,
- kulturni,
- ekološki,
- psihološki in
- tehnološki.

Oči javnosti so bile uprte v Sydney vse od konca OI v Atlanti leta 1996. Ne samo na sedanjo in prihajajočo podobo mesta, ampak v celotno državo Avstralijo, njeno zgodovino, sedanost

in prihodnost, njeno kulturo in njene prebivalce. OI igre so test organizacijske sposobnosti Avstralcev oziroma evropskih izseljencev, v manjši meri njenih avtohtonih Aboriginov, ki so večinoma nastanjeni v državnih hišah, dobivajo precejšnjo podporo, a živijo ločeno od belcev in se redko stapljajo v njihovo sociološko-kulturno sfero, zato jih je težko opredeliti kot soorganizatorje OI.

Avstralija je tudi ena izmed dveh držav, ki so se udeležile vseh OI moderne dobe. Druga takšna država je Grčija. Največ uspehov je doživela prav na zadnjih domačih OI v Sydneyju (16 zlatih odličij), največji poraz pa leta 1904 v St. Louisu, ko je ostala brez odličij.

4.2. »MIT« O TURIZMU

V predolimpijskem času sta se začela pojavljati dva mita o turizmu:

- igre bodo privabile ogromno turistov,
- turizem bo leta 2000 doživel rekordni vzpon.

KPMG je leta 1992 objavil napovedi o nizki dolgoročni rasti števila turistov. Ocenjevali so, da bo v Avstralijo zaradi OI prišlo 7,1 mio dodatnih turistov. Leta 2000 le 3,3% od teh, torej 234.000. V predolimpijskem in poolimpijskem letu so predvidevali še nižji odstotek. Velikega števila turistov zaradi OI torej niso predvidevali. Vladne agencije in turistične agencije t. i. olimpijskemu turizmu niso posvečale veliko pozornosti.

Primerjava OI Sydney 2000 in predhodnih POI Atlanta 1996 ni bila relevantna zaradi svojevrstnih značilnosti ekonomije in turizma. Tako je Geoff Carmody, ki deluje na področju uporabne ekonomike, v svoji raziskavi leta 1993 primerjal Seul (1988) in Sydney (2000) zaradi naslednjih podobnosti:

- Južna Koreja in Avstralija sta otoka,
- Seul in Sydney sta v podobnih časovnih pasovih,
- krivulji rasti števila turistov v Južni Koreji v začetku 80-ih let in v Avstraliji sredi 90-ih let sta si podobni.

Ugotovil je dodatni vzpon števila turistov v olimpijskem letu glede na trend. Vzpon se še nadaljuje v poolimpijskem letu, nato pa počasi začne upadati. Carmody ugotavlja, da se bo največji del koristi OI v turizmu pojavil po letu 2000 in ne v času iger ali pred njimi (Turner, 1996, str. 4).

Mit o rekordnem vzponu turizma leta 2000 lahko zavrnamo tudi ob upoštevanju, da se turisti v tem času raje izognejo preveliki gneči. Primer OI v Atlanti leta 1996 potrjuje to tezo, saj je

mesto občutilo velik upad turistov v času iger zaradi njihovih percepcij glede prenatrpanosti mesta. Cene prenočišč so ostale konkurenčne.

Zaradi vseh športnih in obšportnih dogodkov v zvezi z OI je bil Konferenčno-razstavn center v Sydneyju 3 zaseden. V tem času je sosednje mesto (1000 km) Melbourne prevzelo 27 konferenc, ki naj bi se odvijale v Sydneyju, če bi ne bilo OI.

V obdobju priprav predvsem Sydney po OI pričakuje povečanje ugleda in t. i. good-will (dobrega imena), s čimer namerava privabiti dodatne turiste. Z bliščem OI si želi še dodatno povečati konferenčni turizem.

4.3. POLITIČI IZZIV

Cathy Freeman je leta 1994 v teku na 200 m na igrah Commonwealth zmago proslavila s tekom po stadionu z razprto aboriginsko zastavo. Večina Avstralcev je pozdravila njeno gesto in izjavo, da je ponosna, da je Avstralka in Aboriginka. Po mnenju nekaterih politikov lahko takšni dogodki zelo motijo OI.

Tako se je v zgodovini modernih OI leta 1968 v Ciudad de Mexico zgodil incident. Ob razglasitvi zmagovalca v teku na 200 m so nastopile politične demonstracije. Ameriška šprinterja Tommie Smith in John Carlos sta med igranjem ameriške himne iztegnila svoji črnoorokavičeni pesti v zrak, kar je simbol radikalnega gibanja Black-Power, ki se bori za enakopravnost črncev v ZDA. Vodstvo reprezentance ju je zato izključilo iz tekmovalnega moštva.

Na POI v Munchnu leta 1972 se je zgodil teroristični napad palestinskih skrajnežev na izraelsko moštvo v olimpijski vasi. Umrlo je 11 izraelskih športnikov, pet teroristov in en policist. Mnogi športniki in funkcionarji so se zavzemali za prekinitve iger, vendar se je MOK tudi na željo Izraela in njegovih športnikov, ki se niso pustili izsiljevati, odločil za nadaljevanje: "The Games must go on." Nekaj športnikov je vseeno odpotovalo domov. Dan po žalni slovesnosti so tekmovanja nadaljevali v znamenju na pol droga obešenih zastav, vse spremljajoče prireditve pa so bile odpovedane. Na teh igrah je tudi zaradi grožnje z bojkotom 27 afriških držav MOK iz tekmovanja izključil Rodezijo, že prej pa Južnoafriško unijo zaradi njene rasne politike (Kragujević, 1984, str. 113).

Poleg reševanja domačih problemov na OI je pomembno tudi vprašanje terorizma. Razlog je preprost v obeh primerih: vzbuditi pozornost svetovnega občinstva. Raziskave na teh področjih so poleg pristojnih služb izdelali raziskovalci Univerze Novega Južnega Walesa.

Tako so že v začetnih pripravljalnih fazah na Avstralskem centru za obrambne študije ADFA osredotočali se na resno ogroženost s strani terorizma na množičnih prireditvah. Zato so priredili konferenco na temo terorizma in OI Sydney 2000.

4.4. EKOLOŠKI VPLIVI

Leta 1995 je na prvi Svetovni konferenci o športu in okolju v Lausanni J. A. Samaranch kot predsednik MOK-a izjavil, da njihovo delo v prihodnosti temelji na okolju kot tretjem temelju olimpijskega gibanja, poleg športa in kulture.

Tabela 10: Analiza stroškov in koristi ekoloških učinkov

Koristi	Stroški
OCOG* : <ul style="list-style-type: none"> ekološki ugled. 	OCOG: <ul style="list-style-type: none"> posamezni ekološki projekti.
Prebivalci mest: <ul style="list-style-type: none"> rekreacijska vrednost (parki), kvaliteta življenja v mestu (manjša onesnaženost s plini in hrupom zaradi novega prometnega koncepta), gradnja novih objektov v skladu z najnovejšimi okoljskimi in ekološkimi smernicami; okoljska in ekološka osveščenost. 	Prebivalci mest: <ul style="list-style-type: none"> hrup v času gradnje in v času prireditev; večja onesnaženost v času gradnje in zaradi novih turistov; socialno izrivanje (npr. gradnja parka namesto nove srednje šole); zaradi novogradenj možno ogrožanje virov pitne vode in narave; prodaja zemljišč; investicije podjetij v zaščito okolja.
Mesto: <ul style="list-style-type: none"> izboljšana podoba; realizacija dolgo načrtovanih načrtov; koristi od olimpijskih okoljskih projektov. 	Mesto: <ul style="list-style-type: none"> investicije v okoljske projekte.

* Organizacijski komite olimpijskih iger
Vir: Preuss, 2000, str. 85.

Glede na karakteristike gostujočega mesta lahko prevladajo ali ekološke koristi ali ekološki stroški. Večina zimskih olimpijskih iger je prirejena v majhnih mestih, kjer mora biti večina športnih zmogljivosti zgrajenih na prostem. To je tudi razlog, zakaj MOK vse bolj dopušča regijam v primerjavi z mesti, da gostijo ZOI. Po drugi strani pa so POI prirejene v velikih mestih in če posplošimo, prinašajo prebivalcem mest pozitivno bilanco koristi, kar je razvidno tudi iz tabele 11, ki prikazuje spremembe v namembnosti zemljišč.

Tabela 11: Spremembe namembnosti zemljišč zaradi OI

Prireditelj OI	Koriščenje izbranih zemljišč pred OI (ekološki vidik)	Koriščenje izbranih zemljišč po OI (koristi prebivalcev)
Seoul 1988	onesnaženo območje (Chamsil, reka Han)	olimpijski park, rekreacijske-športne zmogljivosti, čistilna naprava za vodo
Barcelona 1992	propadajoča industrijska cona in pristanišče, stari železniški tiri	stanovanjsko naselje, lep pristaniški ambient, parki, rekreacijske površine, poslovno-storitveni kompleks
Atlanta 1996	onesnaženo območje v centru mesta	pisarniške zgradbe, rekreacijske površine
Sydney 2000	onesnaženo območje, odlagališče odpadkov	stanovanjsko naselje, rekreacijske površine, športne zmogljivosti

Vir: Preuss, 2000, str. 86.

5. MARKETING

5.1. KOMERCIALIZACIJA OLIMPIJSKIH IGER

Z umikom amaterskega pravila iz statuta MOK leta 1981 so bile POI v Los Angelesu leta 1984 prve OI, financirane samo s privatnim kapitalom. Olimpijsko gibanje se je s tem pričelo komercializirati.

Športni novinar Saša Rudolf zelo kritično primerja komercializacijo olimpijskih iger v Los Angelesu s filmom. Producent njegovega fiksijskega filma bi bil LAOOC (L. A. Olimpijski organizacijski komite), režija bi bila v rokah ABC (Ameriška TV mreža), glavne vloge pa bi odigralo 33 velikih sponzorjev (Coca-cola, McDonald's...).

Športniki, publika in časnikarji, ki so bili do teh OI leta 1984 protagonisti OI, so postali za člane organizacijskega odbora nezaželeni gostje, vsiljivci, ki ne morejo povečati ne prejemkov ne spektakla. Nezaželeni so bili torej celo športniki, ker sponzorjem še ni bilo dovoljeno oglaševanje preko njih, ki bi bili tako preplepljeni z reklamnimi znaki.

Rudolfov vtis je bil tudi, da bi organizatorji najraje videli, da bi bile tekme za zaprtimi vrati, in to ne na stadionih in v športnih palačah, pač pa v hollywoodskih filmskih studijih. Režija bi tako prišla do večje veljave, s tem pa tudi reklama. Predlaga še, da bi bilo gledalce najbolje zamenjati s poklicnimi statisti družbe Paramount. Publika je namreč nedisciplinirana,

nepredvidljiva, netočna, statisti pa zaploskajo le ob znaku, na snemanje prihajajo točno in reagirajo izključno na režiserjev ukaz.

Najmanj zaželeni so časnikarji, ki so pri opravljanju svojega poklica večkrat brezobzirni in povsem nespoštljivi do sponzorjev, saj se prevečkrat postavijo med televizijsko kamero in reklamni napis, npr. mreža McDonald's, ki je za televizijski spot plačala milijone \$ in bo zahtevala odškodnino, ker je hrbet akreditiranega reporterja delno zakril njen napis. Predstavniki LAOOC nikakor niso skrivali želje, da bi si časnikarji ne ogledali posameznih tekmovanj v živo, ampak kot večina ljudi, na TV zaslonih (Rudolf, 1984, str. 153).

Že pred tem in v nasprotju z Rudolfovimi komentarji, se je Avery Brundage, ki je predsedoval MOK-u v obdobju 1952-1972, boril za ukinitve zimskih olimpijskih iger zaradi prevelike komercializacije nekaterih športnih panog (predvsem smučanja). Motila ga je tudi velika odvisnost od vremena in razpršenost tekmovališč (Bergant, 1983, str. 7).

5.2. UGLED SPONZORIRANJA OLIMPIJSKEGA GIBANJA

Mednarodni olimpijski komite (MOK) je v začetku leta 1999 v sodelovanju z neodvisno raziskovalno komisijo Sponsorship Research International (SRI) izvedel obsežno raziskavo o odnosu javnosti do OI, športnikov, udeležencev OI ter reform v MOK-u. Raziskava, izvedena v dveh delih, proučuje odnos splošne javnosti do sponzorjev Olimpijskih komitejev in stopnjo interesa za spremljanje prenosov OI. Prvi del raziskave, v katerem je sodelovalo 7600 anketirancev, je potekal sredi februarja 1999, drugi del, ki je zajel 8200 anketirancev, pa konec marca istega leta. Raznolikost anketirancev je bila velika, saj je raziskava potekala v 9 državah po vsem svetu, in sicer v Avstraliji, Braziliji, Franciji, Nemčiji, Italiji, Španiji, Švici, Veliki Britaniji, ZDA in na Japonskem.

Osredotočili se bomo na rezultate javnomnenjske raziskave o sponzorstvu in sponzorskih podjetjih. Olimpijsko gibanje je namreč močno odvisno od sredstev, ki jih v ta namen prispevajo najrazličnejši sponzorji. Delež njihovega vložka je nepogrešljiv za nemoteno delovanje MOK-a in NOK-a (Nacionalni olimpijski komite).

Rezultati raziskave so pokazali, da:

- imajo anketirani o olimpijskem gibanju pozitivno mnenje ter da pretekle afere v MOK-u (odkrile so se namreč nepravilnosti pri izboru prireditelja zimskih olimpijskih iger leta 2002, kjer je bil izbran Salt Lake City) niso bistveno vplivale na spremembo pozitivnega odnosa do OI, olimpijcev in olimpijskih idealov;
- prav tako te afere niso bistveno vplivale na pozitiven odnos do sponzorstva in sponzorjev; prav nasprotno – odnos javnosti do sponzorjev je postal še bolj pozitiven;

- interes za spremljanje prenosov OI je ostal enako visok, kot je bil do afer;
- je približno tretjina potrošnikov bolj naklonjenih podjetjem, sponzorjem, sponzorjem Olimpijskega komiteja, olimpijskih reprezentanc oz. olimpijskega gibanja na splošno.

V anketi so ugotovili, da ljudje sponzorska podjetja percepirajo kot:

- močno ugledna (57%),
- vodilna v svoji panogi (59%),
- moderna in inovativna (62%),
- podjetja, ki stremijo k perfekcionizmu (53%),
- podjetja, ki trgu ponujajo najkvalitetnejše proizvode oz. blagovne znamke (46%).

Po drugi strani pa večina potrošnikov (80%) ne spoštuje podjetij, ki izvajajo »nelojalni marketing« (angl. Ambush marketing) in se v javnosti prikazujejo kot sponzorji Olimpijskega komiteja ali olimpijskih reprezentanc, čeprav v resnici to niso.

Iz omenjenih rezultatov je tako razvidno, da sponzorstvo podjetjem prinaša mnogo pozitivnih učinkov. Ljudje preferirajo podjetja, ki del svojih sredstev namenijo podpori vrhunskega športa, Olimpijskega komiteja in olimpijskega gibanja nasploh. Uporaba olimpijskih simbolov na njihovih blagovnih znamkah in storitvah pritegne potrošnikovo pozornost in vzpostavi ter gradi zaupanje (Prešeren, str. 40).

5.3. MEDIJSKA POKRITOST OLIMPIJSKIH IGER

Najpomembnejša komponenta medijske pokritosti so televizijski prenosi. Televizijska pokritost OI Sydney 2000 je bila najvišja doslej. Dosegle so 3,7 mrd svetovne populacije od potenciala 3,9 mrd; za 2,1 mrd od 6 mrd svetovnega prebivalstva se namreč ocenjuje, da nimajo televizijskih sprejemnikov. V primerjavi z Atlanto 1996 je število ur neposrednih prenosov (tako televizijskih kot tudi radijskih) naraslo za 13%, s 3.000 na 3.400 ur. Iz spodnje tabele je tudi razvidno, kako je poraslo število držav z olimpijski TV prenosi v času zadnjih treh poletnih olimpijskih iger. TV prenose si je ogledalo kar 220 držav.

Tabela 12: Število držav s TV prenosi POI in njihovo skupno trajanje

OI	Št. držav s TV prenosi	Št. ur neposrednih prenosov
Barcelona 1992	193	2.700
Atlanta 1996	214	3.000
Sydney 2000	220	3.400

Vir: Olympic marketing matters, 2000, str. 3.

Za prenose olimpijskega dogajanja (tako TV kot tudi radijske) je skrbela Olimpijska organizacija za prenose Sydney (SOBO; Sydney Olympic Broadcast Organisation). To je bil največji prenos kakšnega športnega dogodka doslej:

- 3.400 ur neposrednih prenosov;
- pokritost 300 olimpijskih dogodkov;
- 70.000 km² velik Mednarodni RTV center (IBC; International Broadcast Centre);
- 900 SOBO kamer in še ogromno lastnih kamer TV mrež s celega sveta;
- 1.600 komentatorskih mest;
- 3.500 SOBO osebja;
- 12.000 posameznih akreditacij.

5.4. PRODAJA TV PRAVIC

Lastnik TV pravic je bil Mednarodni olimpijski komite, ki je s prodajo TV pravic OI Sydney 2000 iztržil 1.331 mio \$ (48,8% več kot v Atlanti 1996). MOK je ta dohodek v višini 60% usmeril na SOCOG (Organizacijski komite OI Sydney) za pripravo OI.

Tabela 13: Dohodek iz prodaje TV pravic po državah na zadnjih 3 POI (v mio \$)

Države	TV mreža	OI Sydney '00	OI Atlanta '96	OI Barcelona '92
ZDA	NBC	705,00	456,00	401,00
Kanada	CBC	28,00	20,75	16,50
Centralna & Južna Afrika	OTI	12,00	5,50	3,55
Karibsko otočje	CBU	0,20	0,19	-
Evropa	EBU	350,00	247,50	94,50
Afrika	URTNA	10,50	7,00	-
Azija	ABU	12,00	5,00	2,20
Japonska	Japan Pool	135,00	99,50	62,50
Arabske države	ASBU	4,50	3,75	0,55
Tajvan	CTSP	3,00	1,90	-
Severna & Južna Koreja	Korea Pool	13,80	9,75	-
Filipini	PTNI	1,60	1,00	-
Avstralija	Channel 7	45,00	30,00	34,00
Nova Zelandija	TVNZ	10,00	5,00	5,90
Portoriko	TELEONCE	1,00	-	-
Skupaj		1.336,6	898,20	636,00

Vir: Olympic marketing matters, 2000, str. 5.

MOK je pretežni del dohodka iz prodaje TV pravic razporedil:

- SOCOG-u 799 mio \$, kar je predstavljalo 33% SOCOG-ovega proračuna in preseгло dohodke iz TV pravic Organizacijskega komiteja Atlante za 230 mio \$, ko so le-ti znašali 568 mio \$;
- organizaciji Olimpijska solidarnost, ki pomaga programom za razvoj športa v okviru Nacionalnih olimpijskih komitejev (NOK), pomoč se nanaša za obdobje 2001-2004;
- Mednarodnim športnim zvezam;
- Svetovni agenciji za preprečevanje uživanja poživil (World Anti-Doping Agency, WADA).

5.5. GLEDANOST PO KONTINENTIH

Naslednja tabela je zelo zanimiva. Prikazuje razdeljenost svetovne populacije med kontinente; gledalce, ki jim je omogočeno spremljati olimpijske TV prenose; ocene gledanosti olimpijskih TV prenosov in povprečni čas gledanja.

Tabela 14: Populacija in gledanost olimpijskih TV prenosov

Kontinent	Populacija	Doseg OI do gledalcev	Delež dosega OI/pop. (v %)	Ocena števila gledanih ur OI	Povpr. št. ur gledanosti OI na gledalca
Afrika	778.187.384	207.555.524	27	1.411.357.796	6,80
Latinska Amerika	515.362.052	357.407.691	69	5.472.530.384	15,31
Severna Amerika	303.645.955	282.105.233	93	4.568.131.161	16,19
Azija	3.568.868.139	2.180.334.578	61	22.444.822.044	10,29
Evropa	783.449.295	652.528.723	83	7.383.245.380	11,31
Avstralija z Oceanijo	29.959.819	22.215.782	74	585.324.250	26,35
Skupaj	5.979.472.644	3.702.147.531	62	41.865.411.014	11,31

Vir: Olympic marketing matters, 2000, str. 5.

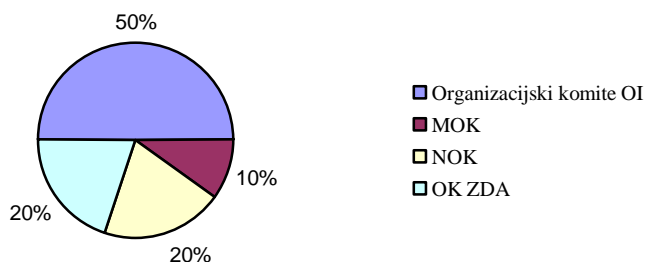
Največ ur TV prenosov OI Sydney 2000 je spremljal gledalec iz Avstralije z Oceanijo. Najvišji delež prebivalcev, ki jim je bilo omogočeno spremljanje TV prenosov je bil v Severni Ameriki, najnižji pa v Afriki.

5.6. TOP PROGRAM

TOP je okrajšava za Olimpijske partnerje (The Olympic Partners) in je svetovni sponzorski program Mednarodnega olimpijskega komiteja. TOP partnerji pomagajo olimpijskemu gibanju tako s finančno pomočjo, kot tudi s t. i. dobrinami v naravi, kot so: proizvodi, storitve, tehnologija, pomoč svojega osebja. Vse to počnejo v zameno za olimpijske tržne pravice.

V obdobju 1997-2000 so TOP partnerji prispevali Mednarodnemu olimpijskemu komiteju 550 mio \$. Ta dohodek je MOK razporedil po naslednji formuli:

Slika 3: Razdelitev TOP dohodkov

Vir: Olympic marketing matters, 2000, str. 9.

Celotni dohodek Organizacijskega komiteja OI Sydney 2000 je bil dejansko še višji od 50% ob upoštevanju ostalih dobrin v naravi, ki jih je prejel iz TOP naslova.

Tabela 15: Zgodovinski pregled pristopanja sedanjih TOP partnerjev

Podjetje	Kategorija proizvoda	Prvo olimp. sodelovanje
Coca-Cola	brezalkoholne pijače	1928
IBM	informacijska tehnologija	1960
John Hancock	življenjska zavarovanja	1994
Kodak	fotografija/film	1896
McDonald's	hitra prehrana	1976
Matsushita (Panasonic)	audio/TV/video oprema	1988
Samsung	oprema brezžičnih komunikacij	1998
Sports Illustrated/Time	časopisi/revije	1980
UPS	hitra dostava pošiljk	1994
Visa	plačilni promet	1988
Xerox	tisk	1964

Vir: Olympic marketing matters, 2000, str. 9.

5.7. PRIMER COCA-COLA

Coca-cola je najzvestejši TOP sponzor. Prvič je sponzorirala OI v Amsterdamu leta 1928. Od takrat sponzorira vse olimpijske igre (tako poletne kot tudi zimske). Članica TOP programa je postala leta 1986. Pogodbo o sodelovanju v TOP programu ima sklenjeno do leta 2008.

Njen prispevek OI Sydney 2000 je bil naslednji:

- svoje pijače in pijače The Minute Maid Company je nudila športnikom, uradnikom in gledalcem;
- Coca-Cola Sydney olimpijski klub je v sodelovanju s POWERaDE Training Campom omogočil ogled OI 300 najstnikom;
- 60 najbolj poslušanim radijskim postajam iz 12 držav je nudila popolnoma opremljene studie s prizorišč;
- Coca-cola kegljišče in prodaja njenih spominkov v zabaviščnem predelu mesta Sydney v zalivu Darling Harbour, zabaviščnem predelu Sydneyja;
- RedFest (serija festivalov v glavnih avstralskih mestih: Adelaide, Brisbane, Melbourne, Perth in Sydney) z namenom krepitev olimpijskega duha.

5.8. CELOTNI DOHODEK MARKETINGA

Marketing OI Sydney 2000 je Olimpijskemu gibanju prinesel rekordnih 2,618 mrd \$ in tako znatno presegel prejšnji rekord Atlante 2,045 mrd \$:

- 72% dohodka je pridobil MOK,
- 28% dohodka je pridobil SOCOG.

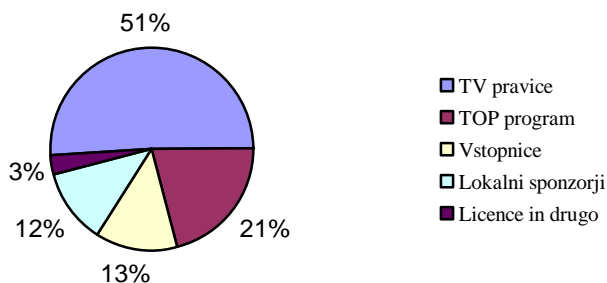
Tabela 16: Viri dohodka iz marketinških programov MOK in SOCOG

Vir	Dohodek v mio \$	Delež v %	Organizaija
TV pravice	1.331	51	MOK
TOP program	550	21	MOK
Vstopnice	356	13	SOCOG
Lokalni sponzorji	315	12	SOCOG
Licence in drugo	66	3	SOCOG
Skupaj	2.618	100	

Vir: Olympic marketing matters, 2000, str. 6.

Med dohodki iz marketinških programov so najpomembnejši dohodki iz prodaje TV pravic (51%), ki jih prejme MOK. Sledijo jim sponzorski dohodki TOP partnerjev (21%). 13% pa iztrži SOCOG s prodajo vstopnic.

Slika 4: Viri dohodka iz marketinških programov

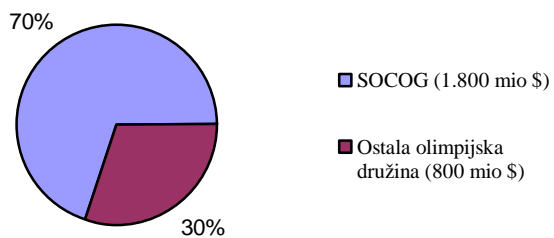

Vir: Olympic marketing matters, 2000, str. 6.

Celotni dohodek iz olimpijskih marketinških programov se je nato razdelil v naslednjem razmerju:

- 70% je prejel Organizacijski komite SOCOG,
- 30% je razporedil MOK po t. i. olimpijski družini.

Slika 5: Razdelitev olimpijskega marketinškega dohodka

Vir: Olympic marketing matters, 2000, str. 6.

6. OLIMPIJSKE IGRE SYDNEY 2000 KOT ŠPORTNI DOGODEK

V zaključku mojega diplomskega dela naj poudarim, da so OI v osnovnem pomenu športni dogodek. Med športniki vse bolj izgublja na pomenu tudi njihov osnovni moto: »Pomembno je sodelovati, ne zmagati«. Za njih je pomembno osvojiti čimveč medalj.

Tabela 17: Najuspešnejše države dobitnice medalj na poletnih olimpijskih igrah Sydney 2000

Mesto	Država	Zlato	Srebro	Bron	Skupaj
1.	ZDA	39	25	33	97
2.	Rusija	32	28	28	88
3.	Kitajska	28	16	15	59
4.	Avstralija	16	25	17	58
5.	Nemčija	14	17	26	57
6.	Francija	13	14	11	38
7.	Italija	13	8	13	34
8.	Nizozemska	12	9	4	25
9.	Kuba	11	11	7	29
10.	V. Britanija	11	10	7	28
35.	Slovenija	2	0	0	2

Vir: Results and schedule, 2000.

Skupno število držav, ki so na teh igrah osvojile medalje je bilo 80, Slovenija je z dvema zlatima osvojila 35. mesto.

SKLEP

Začetek modernih olimpijskih iger predstavlja ustanovitev Mednarodnega olimpijskega komiteja leta 1894 v Parizu, prve igre so se odvijale leta 1896 v Atenah. To so bile poletne olimpijske igre. Skupna z antičnimi igrami je njihova periodična organiziranost. Od leta 1924 poznamo tudi zimske olimpijske igre. Do danes je bilo prirejenih 25 poletnih in 18 zimskih olimpijskih iger moderne dobe.

Olimpijsko obdobje je razširjeno na 17 let. Sydney je zmagal s svojo kandidaturo za igre 2000 v Monte Carlu leta 1993. V predolimpijskem obdobju 7-ih let je bilo najpomembneje, da se zagotovi ustrezen stog kapitala z investiranjem. Najpomembnejša sta bila projekta izgradnje olimpijskega parka in olimpijske vasi, s katero je Sydney tudi medijsko zaslovel, saj je postala največje predmestje na svetu, ki je napajano s sončno energijo, kar naj bi bilo zgled bodočega urbanega razvoja v Sydneyu in Avstraliji nasploh. V desetletnem poolimpijskem obdobju predstavljajo najpomembnejši ekonomski vpliv iger dohodki iz turizma.

Analiza ekonomskih vplivov OI Sydney 2000 je pokazala, da imajo te igre pomembne pozitivne učinke na raven ekonomske aktivnosti in zaposlenosti v Avstraliji. Preoblikovan Leontief - Keynesov model, ki upošteva povratne učinke in je bližji realnosti, pokaže še dodatno več kot 50% povišanje ekonomske aktivnosti glede na osnovni Leontief model. Povečanje avstralskega BDP zaradi vplivov iger je ocenjeno med 9,6 in 16,1 mrd \$, dohodka med 5,6 in 9,5 mrd \$ in uvoza med 256 in 747 mio \$ v stalnih cenah iz leta 1992. Skupni vpliv na zaposlenost se ocenjuje med 77 in 228 tisočimi dodatno zaposlenih.

Sponzoriranje olimpijskega gibanja je še vedno zelo ugledno. Vsi marketinški programi MOK-a in Organizacijskega komiteja SOCOG so v proračun prispevali skupno 2,6 mrd \$. TV prenose OI Sydney 2000 je spremljalo rekordnih 220 držav. Lastnik TV pravic, Mednarodni olimpijski komitej, je z njihovo prodajo iztržil 1,3 mrd \$, kar 48% več kot v Atlanti leta 1996.

OI Sydney 2000 so športni projekt izrednih ekonomskih dimenzij.

LITERATURA

1. Bergant Evgen: Slovenski olimpijci: 1912-1996. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1996. 16 str.
2. Bergant Evgen et al.: Od Aten do Atlante – 100 let OI. Ljubljana: Florin d. o. o., 1996. 48 str.
3. Bergant Evgen, Tomić Branko: Olimpijske steze. Ljubljana: Delo, 1983. 192 str.
4. Bhaskara B. Rao, Heungsik Kim: A Framework to Analyse the Economic Impact of the Sydney Olympics. Sydney: School of Economics, University of New South Wales, 1994. 12 str.
5. Ferfila Bogomil: Input – output metoda analize in njena uporaba v družboslovnem raziskovanju. Ljubljana: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo, Center za politološke raziskave, 1985. 118 str.
6. Fridl J. Ignacija: Olimpija. Gea, Ljubljana, 1999, 12, str. 79-81.
7. Grombach John V.: Olympic cavalcade of sports. New York: Ballantine books, 1960. 236 str.
8. Jovičić Milena: Ekonometrijski metodi. Beograd: Savremena administracija, 1981. 307 str.
9. Knight Michael: News from the Minister of the Olympics. NSW Government. [URL: <http://www.olympics2000ministry.nsw.gov.au/news.html>], junij 2000.
10. Kragujević Bora: Sa olimpijskih borilišta. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1984. 220 str.
11. Kruse Britta: Kronika 100 let olimpijskih iger. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1996. 312 str.
12. Levovnik Tomo, Račič Marko, Rožman Marko: Naši olimpijci. Ljubljana: Zveza telesnokulturnih organizacij Slovenije, 1986. 64 str.
13. Mednarodni olimpijski komite: Olimpijska listina. Ljubljana: Olimpijski komite Slovenije, Združenje športnih zvez, 1995. 116 str.
14. Morris Neil: Olimpijske igre. Ljubljana: DZS, 1996. 80 str.
15. Pavlin Tomaž: Antične olimpijske igre. Šport, Ljubljana, 1996, 2/3, str. 38-42.
16. Pfajfar Lovrenc: Ekonometrija na prosojnicah. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1998. 281 str.
17. Prešeren Jana: Sponzoriranje olimpijskega gibanja v očeh svetovne javnosti. Olimpijski bilten, Ljubljana, 1999, 24-25, str. 40.
18. Preuss Holger: Economics of the Olympic Games. Sydney: Walla Walla Press, 2000. 259 str., 13 pril., 10 tbl.
19. Rudolf Saša: Olimpijski ogenj in dim. Trst: Založništvo tržaškega tiska, 1984. 181 str.
20. Sekulić Mijo: Međusektorski modeli i strukturalna analiza. Zagreb: Informator, 1980. 304 str.
21. Senjur Marjan: Gospodarska rast in razvojna ekonomika. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1993. 525 str.

22. Šarenac Darko: Leksikon 40 sportova. Beograd: Sportska knjiga, 1986. 160 str.
23. Šugman Rajko: Prelomno obdobje slovenskega športa. Ljubljana: Fakulteta za šport, 1999. 167 str.
24. Turner David: Olympic 2000 Tourism – The icing on the cake? Olympic Impact, Sydney, 1996, 1, str. 3-4.

VIRI

1. Aboriginal and Torres Strait Islander Participation.
[URL: <http://www.gamesinfo.com.au/pi/index.html>], 4.5.1999.
2. A Traveller's Guide to Sydney. [URL: <http://cbs.sportsline.com/u/olympics/2000/>], 9.1.2002.
3. Countdown 2000. Sydney: Prospect Publishing, 1997, 1, vol. 3, 12 str.
4. Bondi Olympic Beach.
[URL: http://www.madwombat.com/sites/bondi_obvs/bondi.htm], 9.1.2002.
5. Daily Event Schedule. [URL: <http://espn.go.com/oly/summer00/s/schedindex.html>], 19.9.2000.
6. Gold Medals not really »Gold« says SOCOG.
[URL: <http://www.unolympics.com/environment/index.shtml>], 2000.
7. History and Heros.
[URL: <http://www.times-olympics.co.uk/historyheroes/historyheroes.html>], 2000.
8. History of the Olympics. [URL: <http://english.sydneylink.com/history/>], 21.1.2001.
9. Missing the action. [URL: <http://sportsillustrated.cnn.com/olympics/2000/>], 21.9.2001.
10. OCA Annual Report 2000/2001.
[URL: <http://www.oca.nsw.gov.au/oca/html/default.cfm>], 21.9.2001.
11. Olympic guests overstay immigration welcome.
[URL: http://www.abc.net.au/news/olympics/2000/11/item20001104151821_1.htm], 4.11.2000.
12. Olympic marketing matters. Lausanne: International Olympic Committee, 2000, 17, 20 str.
13. Olympic Torch Relay. [URL: <http://www.gamesinfo.com.au/tr/index.html>], 9.1.2002.
14. Olympic Venues. [URL: <http://espn.go.com/oly/summer00/s/venues.html>], 19.9.2000.
15. Past medalists. [URL: http://english.sydneylink.com/past_medallists], 9.1.2002.
16. Results and schedule.
[URL: http://news.bbc.co.uk/sport/hi/english/static/in_depth/olympics/2000/], 2000.
17. Sydney 2000 Olympic Games. Sydney: Sydney Organising Committee of the Olympic Games (SOCOG), 2000, 84 str.
18. Sydney Harbour. [URL: <http://www.sydney.com.au/harbour.htm>], 2001.
19. Sydney Olympic Park Progress Report. [URL: <http://ozemail.com.au/>], 9.1.2002.
20. The Sydney 2000 team.
[URL: <http://www.olympics2000ministry.nsw.gov.au/sydney2000games.html>], 9.1.2002.
21. Venue maps. [URL: http://english.sydneylink.com/venue_maps], 9.1.2002.
22. Village Life Diary. [URL: <http://www.times-olympics.co.uk/village/village.html>], 2000.

SLOVAR TUJIH IZRAZOV

input – output model – medsektorski model
ambush marketing – nelegalni marketing